

Työryhmä LVM:n hallinnonalan vaikutusarviointikyvyn selvittämiseksi ja kehittämiseksi

Aika

18.3.2024 klo 10-11.30

Paikka

Teams

Läsnä

Johanna Särkijärvi, liikenne- ja viestintäministeriö (puheenjohtaja)
Tuire Valkonen, liikenne- ja viestintäministeriö
Mikko Jääskeläinen, liikenne- ja viestintäministeriö (sihteeri)
Heidi Auvinen, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Jaakko Knuutila, Väylävirasto
Hilppa Gregow, Ilmatieteen laitos
Kaisa Tiusanen, oikeusministeriö (alkaen klo 10.24)
Anssi Keinänen, Itä-Suomen yliopisto
Niko-Matti Ronikonmäki, liikenne- ja viestintäministeriö (alkaen klo 10.15)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.00

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Pöytäkirja hyväksyttiin.

3. Vaikutusarviointikyvyn jäsentely

Tuire Valkonen alusti työn ja raportin jäsentelyyn tehdyt muutokset. Vaikutusarviointikyky jäsennetään ensisijaisesti politiikkavalmistelutasojen mukaisesti, joita ovat 1) säädösvalmistelu (kansallinen ja EU) 2) strategiat, ohjelmat ja suunnitelmat ja 3) (liikenne)hankkeet. Toisena lähestymiskulmana ovat kyvykkyyden osa-alueet eli prosessit, tietopohja ja osaaminen.

Työryhmä piti raportin uudistettua rakennetta hyvänä. Työryhmä nosti esiin useita näkökulmia, joita työssä olisi hyvä huomioida:

- Poliitiikkavalmistelutasojen välillä on kytköksiä. Esimerkiksi hanketason vaikutusarvioinnin kyvykkyys palvelee myös ohjelmatasoa.
- Vaikutusarviointi sisältää ennakointia, nykytilan arviointia, etukäteisarviointia, seurantaa ja jälkiarviointia. Nämä osa-alueet olisi hyvä huomioida työssä. Jaottelu auttaa myös jäsentämään vaikutusten arvioinnin prosesseja ja eri toimijoiden rooleja. Jälkiarvioinnin rooli vaikutusarviointien kehittämisessä on myös hyvä tunnistaa ja huomioida.
- Tietopohjan varastointi, kumuloituminen ja jakaminen ovat tärkeitä näkökulmia kyvykkyuden jatkuvuuden kannalta.
- Hallinnonalan osaamisen suhteen tulisi tarkastella osaamisen laadun kehittämisen lisäksi käytettävissä olevia (henkilö)resursseja.
- Tietopohjan osalta on hyvä määritellä tarkemmin sen osa-alueet (esim. työkalut, menetelmät). Tarkastelua on myös hyvä rajata keskeisimpiin työkaluihin ja aineistoihin. Ilmatieteen laitoksen osalta tiedontuotanto liittyy sekä ilmastomuutoksen hillintään että sopeutumiseen läpileikkaavasti.

Raportin tueksi on tarkoituksena tuottaa myös word- tai excel-taulukoita asioiden jäsentämiseen ja seuraamiseen. Kirjoitustiimi on saatu kasaan ja kokoontuu pian ensimmäistä kertaa. Ensimmäinen luonnos nykytilakuvauksesta on tavoitteena tuottaa kesäkuun kokoukseen.

4. Taustamuistiot ja huomiot raporttia varten

Mikko Jääskeläinen, Tuire Valkonen ja Johanna Särkijärvi esittelivät taloudellisten, ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnin tilannekuvat. Ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten tilannekuvista on myös koottu aiemmin erilliset muistiot, jotka on jaettu työryhmälle tutustuttavaksi ja jotka löytyvät hankeikkunasta.

- Taloudellisten vaikutusten osalta on kokoontunut jo usean vuoden ajan LVM:n, Väyläviraston ja Traficomien asiantuntijoiden verkosto, jossa on käsitelty taloudellisten vaikutusten arviointikykyyn liittyviä näkökulmia.
- Vuoden 2024 alussa valmistunut Ympäristövaikutusten arvioinnin jäsentäminen -taustamuistio valmisteltiin syksyllä 2023 perustetun hallinnonalan ympäristövaikutusten arviointiverkoston toimesta. Muistion pohjalta syntyi lähtökohdat vaikutusarviointikykyölle.
- Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin jäsentämisessä on päädytty tässä vaiheessa keskittymään liikenteen osalta saavutettavuuteen, esteettömyyteen, turvallisuuteen ja terveyteen sekä kohdentumisvaikutuksiin. Rajauksessa on hyödynnetty mm.

Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallinnonalalle on muodostettu sosiaalisten vaikutusten arvioinnin asiantuntijaverkosto.

Työryhmä toi esiin useita kommentteja ja huomioita tilannekuviin ja taustamuistioihin liittyen. Työryhmällä on myös mahdollisuus lähettää kirjallisia kommentteja muistioihin kokouksen jälkeen. Kokouksessa esiin tuodut huomiot:

- Tuotiin esiin, että tilannekuviissa keskitytään pääosin liikenteen alaan ja viestintäalan arvioinnin näkökulma puuttuu. Puheenjohtaja totesi, että sosiaalisten vaikutusten arvioinnin muistio tosiaan keskittyy liikennealan vaikutuksiin. Seuraavaksi on tarkoitus selvittää digitalisaation sosiaalisten vaikutusten arvioinnin kokonaisuutta LVM:n hallinnonalan näkökulmasta.

Samalla annettiin evästystä vaikutusarviointikykytyöhön.

- Sekä liikennealaa että viestintäalaa pitäisi käsitellä sopivalla tavalla vaikutusarviointikykytyössä hallinnonalan vastuut ja kokonaisuus huomioiden.
- Liikenne-ennustemallia ja vastaavia työkaluja käsitellään kalvosarjalla nyt osana taloudellisia vaikutuksia. Työssä on hyvä huomioida, että esim. liikenne-ennustemallilla tuotetaan tietoa myös ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusarviointia varten.
- Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on hyvä pitää mielessä myös kohdentumisenäkökulma (kotitaloudet, yritykset, julkinen talous).
- Ympäristövaikutusten arvioinnissa olisi hyvä huomioida ero hankearvioinnin ja liikennehankkeen arvioinnin välillä. Esim. YVA (ympäristövaikutusten arviointi) ei sisälly hankearviointiin, mutta sisältyy jälkimmäiseen.
- Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin kehittämisessä on tunnistettu Väylävirastossa vastaavia asioita kuin muistiolla. Todettu tärkeäksi tehdä selkeitä määrittelyjä ja luokitteluja arvioitavien vaikutusten osalta. Haasteena on päällekkäiset arviot esim. saavutettavuuden näkökulmasta sekä osana taloudellisten että sosiaalisten vaikutusten arviointia.
- Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin osalta olisi hyvä pohtia, pitäisikö puhua myös yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnista.
- Tuotiin esiin, että vaikutusarviointikykytyössä huomioitaisiin huoltovarmuuden näkökulma sekä ulkoinen ja sisäinen turvallisuus.
- Vaikutusten arviointitiedon viestintä päätöksentekijöille on tärkeä osa prosessia, jota tulisi käsitellä työssä.
- Työssä olisi hyvä pohtia kytköstä koko valtioneuvoston toimintaan ja suhteessa muihin ministeriöihin. Vaikutusarviointikykyä olisi hyvä ajatella kaikkien sektorien näkökulmasta ja LVM:n hallinnonala osana kokonaisuutta.
- Ennakointityö olisi hyvä tuoda näkyväksi osaksi vaikutusarviointikykyä.

- Erilaisia luokitteluja pidettiin tärkeinä. Puheenjohtaja toi esiin esimerkkinä Ruotsissa liikennejärjestelmätyössä käytettävän luokittelun tavoiteltaviin ja huomioitaviin vaikutuksiin.
- Vaikutusarviointien ohjeistukset vaikuttavat osittain siihen, mitä arviointeja on käytännöllistä tilata konsultteita ja mitä tehdään tyypillisemmin virkatyönä. Esim. hanketason hankearviointiohjeet ovat tarkasti määriteltäviä ja arvioinneissa käytetään usein konsultteja.

5. Kevään työpajan evästyskeskustelu ja syyskauden alustava aikataulus

Käytiin läpi hankkeen aikataulu. Seuraavat työryhmän kokoukset ja työpajat on suunniteltu kesäkuulle ja syyskuulle. Aikataulussa on myös optio mahdolliselle työpajalle lokakuussa.

Hallinnonalan sisäisen, kesäkuussa järjestettävän työpajan aihe on säädöshankkeiden vaikutusten arviointi. Käytiin keskustelua työpajan tavoitteista ja alustajista.

6. Muut asiat

Kyky-työstä on julkaistu LVM:n kolumni Niko-Matti Ronikonmäen nimissä.
<https://lvm.fi/-/vaikutusarviointikyvyn-kehittaminen-on-jatkuvaa-ja-pitkajanteista>

7. Seuraava kokous

Työryhmän seuraavat kokoukset pidetään 3.6. ja 3.9.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.30.

Liitteet

Taustamuistiot sosiaalisten ja ympäristövaikutusten arvioinnista

Jakelu

Työryhmän jäsenet ja varajäsenet